

Oosterhout, Oudenbosch. Nijmegen (Hatert, Wichen, Overasselt), Wageningen, Varsseveld, Winterswijk, Kootwijkerveen, Nieuwkerkerveen. Almelo. Vriezenveen, Denekamp, Staphorst, Avereest. de Bilt, Soestdijk, Vuursche. Hoogeveen. Nieuw-Dordrecht, Assen, Tinaarlo, Eelde, Smilde. Haren, Paterswolde, Winschoten. Nieuw-Loosdrecht, Bussum, Amsterdam, Leimuiden. den Haag, Staalduin.

E. polystachyum L. In moerassige weilanden in veenstreken. Elslo, Bunde, Plasmolen, St. Jansberg. Deurne. Ede, Harderwijk. Amersfoort. Harendermolen, Paterswolde.

E. gracile Koch. In lage, moerassige veenstreken. Maarhees. Dongen. Apeldoorn, Kootwijkerveen. Achttienhoven, Kortenhoef. Sneek, Joure. Amstelveen.

H. HEUKELS.

Vragen en Korte Mededeelingen.

Amsterdamsche Entomologische Club.

Op Zaterdag 15 November hield de A. E. C. hare 23ste bijeenkomst, onder voorzitterschap van Dr. J. Th. Oudemans, des avonds te 8 uur, in Zeemanshoop.

Aanwezig 11 leden; de heeren Mac. Gillavry, Jaspers, Heimans en Leefmans hebben bericht gezonden, verhinderd te zijn, om de vergadering bij te wonen.

De heer Polak vertoont rupsen van *Macrothylacia* (*Bombyx*) *rubi* L., alle bezet met verscheidene aan de haren vastgekleefde eieren van een of anderen parasiet. De eieren zijn wit en thans uitgekomen; de parasitische larven hebben zich ook reeds in het lichaam van haar gastheer ingeboord. Daar in een vorig jaar rupsen van dezelfde vindplaats, Schoonoord in Drenthe, doch later verzameld, bleken verscheidene sluipvliegen te herbergen, is het vermoeden niet ongegrond, dat men ook nu de eieren van deze dieren voor zich heeft. Zoodra het wat verder in den tijd is, zal door microscopisch onderzoek aan een der uit het lichaam genomen larven gemakkelijk uit te maken zijn, of inderdaad Tachiniden dan wel Ichneumoniden-larven hier aanwezig zijn.

De heer Bouman geeft ter bezichtiging rond een wijfje van *Lycaena icarus* Rott., waarvan de onderzijde de afwijking doet zien, dat twee der zwarte oogvlekken door een zwart boogje verbonden zijn. De voorzitter, aan wien de heer Bouman het voorwerp voor de Nederlandsche Standaard-verzameling aanbiedt, herinnert zich, een dergelijk voorwerp van *Lycaena argus* L. te bezitten. Hij vestigt er de aandacht op, dat juist het voorkomen van parallelle afwijkingen bij naverwante soorten een feit is, dat voor de studie van de variabiliteit van gewicht is. Als voorwerpen van niet alledaagsche soorten toont de heer Bouman nog een exemplaar van *Hadena lithoxylea* F., gevonden te Ingen (2 uur van Tiel) en een van *Coscinia* (*Emydia*) *cribrum* L., afkomstig van Doetinchem.

De heer Baart de la Faille laat verscheidene woningen zien van eene Valdeurspin van het eiland Corsica, *Cteniza fodiens*.

De heer de Meijere vertoont allereerst eenige exemplaren van *Adalia bipunctata* L. (*Coccinellidae*), die bijzonder sterk in grootte en teekening verschillen; o. a. ook een paartje, waarvan het mannetje zeer klein, het wijfje zeer groot is. Verder deelt spreker mede, dat hij, onder meer, uit doode rupsen en poppen van *Malacosoma* (*Bombyx*) *neustria* L. eene gewone aasvlieg verkreeg, welke echter nagenoeg geheel bedekt was met mijten, die, terzelfder plaatse levend, de vlieg als transportmiddel hadden willen gebruiken. Dan vertoont dezelfde spreker exemplaren van *Carphotricha pupillata* Fall., eene uiterst fraaie vlieg (*Trypetinae*), waarvan de larve in de bloemhoofdjes van *Hieracium umbellatum* L. leeft. Eindelijk geeft de heer de Meijere een overzicht van hetgeen hij nog nader te weten is gekomen van de levenswijze der Conopiden. Hoewel de zomer van 1902 niet gunstig was voor het onderzoek, allereerst omdat er niet veel hommels en dus de nesten daarvan bijna niet te vinden waren, zoo is toch gebleken, dat, behalve *Physoccephala rufipes* F. en *vittata* F., in het onderzochte materiaal nog twee andere soorten aanwezig waren, een van welke o. a. hierdoor gekenmerkt is, dat er meerdere exemplaren in hetzelfde hommelsachterlijf parasiteeren. Merkwaardig is ook, dat een der puparia van *Physoccephala vittata* F. een viertal Chalcididen opleverde, parasieten van den tweeden graad dus.

De heer Oudemans, aansluitend aan hetgeen hij straks opmerkte, vestigt er de aandacht op, dat hij een zeer treffend voorbeeld van parallelle afwijking kan laten zien. Van elk der drie bij ons voorkomende, naverwante Satijn-

en Bastaardsatijnvlinders, bezit hij thans een voorwerp, dat niet zuiver wit, doch min of meer grijs is; aan de onderzijde der vleugels is dit nog duidelijker dan aan de bovenzijde. Het zwakst is deze afwijking te zien bij een mannetje van *Porthesia similis* Fuesl., 10 Augustus 1898 te Laag-Soeren door spreker gevonden. Krachtiger komt zij voor bij een wijfje van *Euproctis chrysorrhoea* L., op 6 Augustus 1898 door spreker verkregen uit eene pop, waarvan de rups te Nijmegen gevonden was. Het sterkst is echter de afwijking bij een wijfje van *Stilpnotia salicis* L., dat de heer Snijder onlangs zoo goed was, aan spreker te schenken. Dit voorwerp, dat er als beroekt uitziet, is een wijfje en werd door den heer Snijder op 16 Augustus 1902 uit eene pop van Stavenisse (Z.) verkregen.

Hierna vertoont de heer Oudemans nog de volgende voorwerpen: een wilgeblad met eieren van *Pteronotus pavidus* Lep., thans 5½ jaar lang op formol bewaard; de kleur van het blad is nogal verbleekt, doch de vorm van blad en eieren is zeer mooi bewaard gebleven; een zwarten loopkever, eerst kort te voren uit de pop gekomen en daarom nog geelwit van kleur; eene larve van eene koningin van *Vespa crabro* L.; een *Hister*, dragende tal van mijten in het transportkleed van extremitetloos, gesteeld, vastzittend bolletje en eindelijk eene zeer merkwaardig gevormde javaansche rups.

De heer Van Waterschoot van der Gracht laat een abnormaal kippenei zien, eene halve schaal binnen eene geheele schaal, zonder of nagenoeg zonder eiwit of dooier.

De heer Snijders vermeldt als voedsel, waarop de rups van *Ourapteryx sambucaria* L. in zijn tuin gevonden werd, o. a. appel en morel. In de gevangenschap aten de rupsen met evenveel graagte peer en wilg. Deze rups is dus wel polyphaag. De heer Oudemans vermeldt, om dit te bevestigen, bovendien nog de vondst op heggerank.

De heer van Beek vertoont, namens den heer Thijssse, een door dezen den 28sten Juli van dit jaar op Texel in copula gevonden paartje van *Zygaena filipendulae* L., waarvan het bijzondere is, dat van het wijfje alleen het achterlijf de pophuid heeft afgeworpen; overigens zijn alle deelen er nog mede bekleed. Men kreeg dus deze indruk, dat eene imago met eene pop gepaard was.

De voorzitter merkt op, dat de verklaring van het bovenstaande wel deze is, dat in dit geval de pophuid, zooals enkele malen meer gebeurt, niet op de normale wijze gebarsten is; de pop werkt zich bij deze soort halverijve uit het spinsel en moet dan openbarsten, doch hier is de pophuid rondom de basis van het achterlijf afgescheurd; vervolgens is het dier, dat geen steun meer had, uit het spinsel gevallen. Merkwaardig genoeg is het, dat een mannetje dit wijfje toch heeft weten te vinden en er zich over heeft ontfermd; wel een bewijs, dat voor beide handelingen de heldere kleuren van het dier niet aan den dag behoeven te komen.

Lobo, de koning van Currumpaw en andere verhalen, door Ernest Seton Thompson. Uit het Amerikaansch door Anna van Slooten. Amsterdam Joh. G. Stemler Jzn. Gebonden pp. 220, geïllustreerd met 14 autotypen.

Dit is een van de merkwaardigste boeken van den laatsten tijd. Tot voor eenige jaren was Ernest Seton Thompson in Europa maar weinig bekend, hoewel hij in Amerika reeds zeer gewaardeerd werd en zijn werk door oud en jong om 't zeerst werd bewonderd. In den winter van 1900 gaf het bekende Engelsche kunst-tijdschrift *The Studio* in zijn winter-nummer „Modern Pen Drawings” de reproductie van enkele platen van dezen zeer origineelen dieren-

kenner en teekenaar. Tegelijkertijd verscheen een Europeesche uitgaaf van zijn werk, dat door zijn groote artisticeit, door het boeiende der verhalen en door de frissche oorspronkelijkheid der waarnemingen en ervaringen terstond de aandacht trok. Zijn hoofdwerk: *Wild Animals I have known* neemt sedert dien tijd een plaats in onder mijn lievelingsboeken en mijn beide jongens leerden het spoedig vinden in mijn bibliotheek en rustten niet voor ik hun alles verteld had van die prachtige platen en geestige teekeningetjes. Lobo en Blanca het wolvenpaar, konijntje Katoenstaart, de wilde Telganger, de wonder-schrandere hond Bingo en het vossenpaar van Springfield waren weldra hun beste vrienden en het onderwerp van dagelijksche gedachtenwisselingen.

Nu heeft de uitgever Stemler voor een Hollandsche vertaling gezorgd, en zodoende voor de Nederlandsche jeugd van tien tot zestig jaar dit schoone boek toegankelijk gemaakt. Het was waarlijk geen gemakkelijk werk dit boek met al zijn eigenaardige uitdrukkingen betreffende de jacht en het wilde leven van het verre Westen zonder afbreuk te doen aan de waarheid en levendigheid der voorstelling in vloeiend en leesbaar Nederlandsch over te brengen. Ik had het tenminste niet graag gedaan en wensch den uitgever van harte geluk met een zoo vlijtige, intelligente en smaakvolle vertolkster als mej. Van Slooten zich bij dit werk betoond heeft.

Een ding spijt mij, en dat is dat de uitgever er geen duur boek van heeft durven maken en terwille van de goedkoopste een aantal illustraties en enkele verhalen niet gegeven heeft. Maar een Nederlandsch uitgever schuwt nu eenmaal alles wat meer dan een rijksdaalder moet kosten. Ik hoop evenwel dat het groote succes van *Lobo* den heer Stemler moge aanmoedigen en van *Wild Animals* en van het nieuwere werk *Lives of the Hunted*, volledige bewerkingen uit te geven, zonder ook maar een enkele van Thompson's krabbeltjes weg te laten. Hij zou dan even als de Engelsche uitgever kunnen doen en naast de mooie dure uitgaaf de beste verhalen in goedkoopere vorm verkrijgbaar stellen. Van *Katoenstaart* is zelfs een schooluitgaaf verschenen.

Het behoeft geen betoog, dat *Lobo* het aangewezen boek is voor schoolbibliotheken, prijsuitdeelingen, volksbibliotheken, nutsbibliotheken en wat dies meer zij.

JAC. P. THIJSE.

Wat ik te vertellen heb. Uit het Gooi, door N. F. DUDOK VAN HEEL, bij W. de Haan, Utrecht.

Na alles wat er over dit bijzondere boekje van onze trouwe medewerker in de dag- en weekbladen geschreven is, mag het tamelijk wel overbodig heeten, in ons maandblad nog eens te verzekeren dat het een heel mooi en goed werk is, een geschenk dat kinderen van een jaar of tien, twaalf veel plezier zal doen; het is een boekje, heel geschikt om, ook aan jongere kinderen, buiten voor te lezen en met hen maand voor maand na te doen wat er in staat.

Mooi ook zijn de plaatjes, die door Stark volgens een nieuw procédé op cliché zijn gebracht. Ze stellen allen kijkjes voor in 't Gooi, wat vooral aantrekkelijk moet zijn, voor hen die de plekjes goed kennen; maar niet alleen voor hen.

Er wordt nu zoo algemeen aangenomen, dat we bij onze landgenooten een herleving bijwonen van belangstelling in de natuur, die voor eenige jaren uitgestorven scheen. Dat gelooven wij ook, wij ondervinden het dagelijks, daarom twijfelen wij niet of dit boekje zal niet alleen veel gekocht worden — dat beteekent nog niet veel, — maar veel gelezen en gebruikt worden ook, en weer bijdragen om de natuur nieuwe vrienden te bezorgen.

E. Hs.

Kamerplanten in School en Huis. Handboekje tot het kweeken en verzorgen van gemakkelijk te behandelen bloem- en bladplanten, voor de hoogste klassen der lagere school en voor het huisgezin, door B. Boon, Tuinbouw-onderwijzer en Onderwijzer in Plant- en Dierkunde aan de Bijzondere Amsterdamsche Normalscholen. Amsterdam, W. Versluys. Prijs f0.60.

Nog een nieuw boekje van een vlijtigen medewerker aan ons tijdschrift. Al weer voor natuurvrienden, nu de groote die niet altijd buiten kunnen leven, toch wel wat willen genieten van de natuur. 't Verzorgen van kamerplanten

is al een van de verheffendste bezigheden die een stadsmensch zich voor zijn genoegen veroorloven kan. Dit boekje zal er toe bijdragen de vele teleurstellingen te voorkomen, die dikwijls aan de liefde voor de natuur bij niet al te volhardende amateurs schade hebben gedaan. Onze vriend Boon is een serieuze en volmaakt betrouwbare gids in deze zaken, dat kunnen wij volmondig verzekeren. Zijn boekje geeft niet meer dan de titel belooft, maar ook niet minder. Het is in de eerste plaats voor de lagere school bestemd en daar best te gebruiken.

E. Hs.

Hagewinde.

niet zoo rijk als de witte.

Haarlem.

[S.]

De Geitenmelker.

J. A. J. de R. te Sittard. Ik weet ook niet wat dat ratelende geluid beduidt. 't Komt niet overeen met den gewonen zang in den broedtijd van de vogels, want lang nadat de jongen al vlug zijn, ratelt het beest nog, zelfs tot op den dag van vertrek, hoewel niet zoo sterk en langdurig als van Mei tot Augustus. Of de jongen ook al ratelen in hun eerste jaar, durf ik niet zeggen. Ik meen wel 't ook gehoord te hebben.

H.

G. van G., D. S. e. a. Het „beest” zit stellig niet altijd in de lengte op een tak, zooals in alle boeken staat; daarom juist heb ik den stand op bl. 173 zoo geteekend. Met een kijker heb ik een heelen namiddag één en hetzelfde dier begluurd en ik zag den vogel, terwijl hij op dezelfde plek van den tak bleef liggen, meedraaien met de zon; steeds zorgde het dier zijn staart naar de zon te keeren; om één uur zat het in de lengte en noord-zuid; tegen zes uur oost-west, zoodat het dier toen weer dwars kwam te zitten; dit is de stand, aangegeven in mijn penkrabbel naar de natuur.

H.

G. M. te Zeist. Uw waarneming is niet juist; een nachtzwaluw kan geen jonge vogels vangen. Het is een dier, dat voor den mensch hoegenaamd geen schade aaricht, wel voordeel bezorgt door 't verdelgen van talloze nachtvinders, wier rupsen meest alle schadelijk zijn voor land-, tuin- of boschbouw. Zegt het voort en schiet ze nooit weer.

H.

W. v. W. te Nijmegen. Uw aquarium is aangetast door weekeralgen. Boen alles met soda flink uit. Laat nieuw en sterk sodawater een dag er in staan. Dan schoon water met een scheutje zoutzuur er in. Behandel de nog goede planten en visschen evenzoo met zeer slap sodawater en wasch alles in veel water af. Nog beter is het nieuwe visschen en planten te nemen. Dek altijd met een glasplaat op kurkschijfjes, anders krijgt u toch weer last.

H.

V. te D. Uw vogel is een mantelmeeuw.

H.

Gevraagd:

9 of 12 gebruikte of oude Insekten-laden 38 x 40 c.M. met of zonder kast.

Rotterdam.

CORN. J. LELS, N. B. weg 348.